

Obraćanje prvog zamjenika visokog predstavnika Raffija Gregoriana na prezentaciji Izvješća o globalnoj konkurentnosti za 2009-2010. godinu

Tri godine rastućeg siromaštva i nezaposlenosti

Dame i gospodo,

Dozvolite mi da vam se ispričam na početku što ću morati otići sa ovoga skupa odmah nakon ovog obraćanja, jer me očekuju u zgradi zajedničkih institucija na godišnjoj konferenciji u povodu Međunarodnog dana borbe protiv korupcije.

Većinu vas neće iznenaditi činjenica da postoji snažna korelacija između ukorijenjene korupcije na najvišim političkim razinama i pada BiH u globalnoj konkurentnosti. U posljednjih 12 mjeseci u dva navrata sam govorio pred Krugom 99 o uzrocima i mogućim rješenjima za ovu sustavnu korupciju, tako da se neću ponavljati u svezi sa tom temom, iako će se i ovaj govor u svojoj suštini činiti vrlo sličnim mojim prethodnim pojavljivanjima ovom prigodom.

Međutim, dovoljno je reći da korupcija, poput vode, teče nizbrdo i jedini koji završe mokri su obični radni ljudi na dnu.

Približavamo se kraju godine koja je, po svim mjerilima, bila

teška. Najteža je bila za više od 70 000 obitelji u Bosni i Hercegovini koje su, prema podacima, ostale bez prihoda u prvih devet mjeseci ove godine. Sve o čemu danas ovdje razgovaramo mora se shvatiti u kontekstu te brojke – više od 70 000 radnih mjesta je izgubljeno samo u prvih devet mjeseci 2009. godine. A to je dodatak na već šokantnu brojku od više od 500 000 nezaposlenih.

Ta brojka, više nego ijedna druga, svjedoči o opadajućoj konkurentskoj moći Bosne i Hercegovine.

Od kada sam preuzeo dužnost prvog zamjenika visokog predstavnika početkom 2007. godine, naglašavao sam iznova i iznova da se stvari pogoršavaju jer su ključne reforme obustavljene dok se ne riješi politička kriza.

Ovo je bio slučaj u 2007. godini, i još uvijek je bio slučaj u 2008. godini, a jednako tako je slučaj tijekom cijele godine koja se sada približava kraju.

Građani trpe posljedice, a malo toga se čini da se to ublaži, jer je svaka ozbiljna konkretna inicijativa koja bi mogla unaprijediti situaciju obustavljena.

Razlog za ovo obustavljanje?

Politički zastoj.

Rezultat ovog obustavljanja?

Pa, rezultat je vrlo jasno predložen u podacima prikupljenim za najnovije izdanje Izvješća o globalnoj konkurentnosti.

Prije tri godine, Bosna i Hercegovina je bila na 95. mjestu u rangiranju zemalja koje je napravila Svjetska banka prema lakoći poslovanja; prije dvije godine BiH je pala za deset mjesta na 105. mjesto; prošle godine je bila na 119. mjestu, a ove godine, uz vrlo neznatnu varijaciju, nalazi se otprilike na istoj, potpuno neprihvatljivoj razini.

U sveukupnom indeksu globalne konkurentnosti, uzimajući u obzir poslovno okruženje, trgovinske zakone, stabilnost vlasti itd., Bosna i Hercegovina se sada nalazi na 109. mjestu od 133 zemlje, odmah iza Ugande i ispred Kambodže.

Možda je vrijedno konstatirati da se Uganda od prošle godine pomjerila na ljestvici za 20 mjesta naprijed, dok je Bosna i Hercegovina pala za dva mjesta.

Skandalozno je da ovo nema nikakve veze sa pristupom Bosne i Hercegovine prirodnim resursima ili tržištima, sa kvalitetom njene radne snage ili radnom etikom njezinih građana. Bosna i Hercegovina ne zaostaje niti u jednoj od ovih kategorija. BiH ima ogromne neiskorištene prirodne resurse, ima pristup ogromnim tržištima, ima radnike svjetske klase (od kojih je više od 70 000 nedavno postalo viškom) i njezini građani su vrijedni i poduzetni kao bilo gdje drugdje u svijetu.

Razlog zbog kojeg je Bosna i Hercegovina nekonkurentna je to što su ključne reforme stavljene na čekanje dok političari održavaju političku krizu zbog vlastitih interesa.

I ne samo da je politički sustav očito neuspješan u nastojanjima da popravi stvari, već i dodatno pogoršava stanje. U Izvješću o globalnoj konkurentnosti utvrđeno je da su nestabilnost vlasti, politička nestabilnost i neučinkovitost birokracije u organima vlasti odgovorni za više od polovice najvećih problema u poslovanju u ovoj zemlji.

Politička kriza, koja zauzima kilometre novinskog prostora i brojne sate televizijskog programa, donijela je mnogo buke i bijesa, ali nije proizvela ništa – barem ništa pozitivno. Ali evidentna posljedica koju je donijela je nešto što ekonomisti zovu “troškovi propuštene prilike”. Najočitiiji dokaz ovoga troška političkog zastoja je pad konkurentnosti, no postoje i mnogi drugi načini da se to izmjeri.

Kada pogledamo kumulativni rezultat politike u BiH u posljednje tri godine, vidimo da su izgubljene desetine tisuća

radnih mjesta, međunarodne i domaće investicije vrijedne destine milijuna eura, a siromaštvo je u porastu u cijeloj zemlji. Sve ovo nosi ljudsku i finansijsku cijenu, jer umjesto proizvodnih rezultata radnika imamo nezaposlenost, rastuće troškove socijalne pomoći, te sve veću socijalnu nestabilnost, poput povećane stope nasilnog kriminala.

U drugim demokratskim državama, vlade koje dovode do rezultata kao što su ovi ne biraju se ponovo!

Obzirom da smo već ušli u sezonu kampanje pred izbore u listopadu 2010. godine, bilo bi za očekivati da siromaštvo i nezaposlenost budu dio predizborne kampanje. Čini mi se da bi ključno pitanje u narednim mjesecima trebalo biti sljedeće:

Koja stranka može učiniti najviše da otvori nova radna mjesta, unaprijedi životni standard i učini Bosnu i Hercegovinu konkurentnijom?

To će biti stranka koja učini najviše da se deblokiraju ključne reforme.

Čim se ove reforme pokrenu sa mrtve točke gdje se nalaze u zadnje tri godine ili više, biće moguće početi pružati pomoć građanima koji su dovedeni u vrlo tešku situaciju.

Koji stranački lider će preuzeti inicijativu i okončati ovu blokadu?

Osnovni prioritet u nastojanjima da se privuku ulaganja i otvore radna mjesta je modernizacija i pojednostavljivanje zakona u oblasti poslovanja. Postojeći sustav je jedan od najštetnijih faktora ovako žalosnog odsustva konkurentnosti BiH. Postojeća zbrka kontradiktornih zakona relevantnih za poslovanje odvraća potencijalne investitore i njihov novac i šalje ih drugdje.

Zakon o obligacionim odnosima, jedinstven, sveobuhvatan i moderan zakon izrađen uz međunarodnu finansijsku pomoć i

opsežno sudjelovanje pravnih stručnjaka i poslovnih ljudi iz cijele Bosne i Hercegovine spreman je već godinama, tijekom kojih je zemlja katastrofalno nazadovala na ljestvici konkurentnosti.

Donošenje ovog zakona može pomoći da se zaustavi dalja razgradnja.

Uspostavljanje jedinstvenog, modernog sustava bankarske supervizije u Bosni i Hercegovini također može pomoći da se zaustavi razgradnja.

Dalje unapređenje i nadogradnja, a ne vraćanje unazad, prethodno dogovorenih reformi, poput onih koje se tiču prijenosa električne energije, neizravnog oporezivanja i javne nabavke, također će pomoći da se zaustavi dalja razgradnja!

Oni koji drže Bosnu i Hercegovinu u ekonomskom susjedstvu Ugande i Kambodže su političari koji besramno stoje na putu realizacije ovih i drugih ključnih ekonomskih reformi.

Vjerujem da oni mogu pokazati dobru volju i namjere biračkom tijelu tako što će prekinuti ove opstrukcije. Oni moraju povesti, slijediti, ili se skloniti sa puta realiziranja potrebnih reformi.

Ukoliko bi rezultati ovogodišnjeg Izvješća o globalnoj konkurentnosti mogli biti iskorišteni kako bi postidjeli politički establišment i natjerali ga da učini ono što je ispravno, onda bi sasvim sigurno poslužili iznimno korisnoj svrsi.

Dakle, tražim od svih predstavnika medija koji prate ovaj današnji događaj da pitaju lidere političkih stranaka što, na primjer, predlažu učiniti u svezi sa Zakonom o obligacijama i pitanjem supervizije banaka ili kako namjeravaju nastaviti postizati daljnji napredak temeljen na rezultatima dosadašnjih reformi. Onda trebaju prijeći na druge ključne ekonomske reforme na kojima se ništa ne radi, iako one imaju ključno

značenje za konsolidiranje jedinstvenog ekonomskog prostora i osiguranje istinske slobode kretanja radne snage, roba, usluga i kapitala u Bosni i Hercegovini.

Hoćemo li vidjeti da ova pitanja, a sva su ključni elementi procesa europskih integracija, dominiraju izbornom kampanjom?

Realno govoreći, odgovor na to pitanje mora biti negativan, bar ukoliko lideri političkih stranka budu određivali što će biti predizborne teme.

S druge strane, ukoliko birači budu imali utjecaja na odabir tema, ekonomska pitanja će nesumnjivo izbiti u prvi plan, a slijedit će ih pitanja zdravstvene zaštite i obrazovanja.

To bi moglo značiti da bi već sljedeće godine u ovom periodu Bosna i Hercegovina počela napredovati na globalnoj rang listi u okviru ovog izvješća. Što je još značajnije, to bi moglo značiti da će u to vrijeme sljedeće godine biti osigurano zaposlenje za mnoge od desetina tisuća otpuštenih radnika i da će biti prekinut krug siromaštva i nezaposlenosti.

Tijekom prošle godine često se spominjala riječ «proces», od Pruda do Butmira. Proces treba biti instrument kojim se dolazi do nekog kraja, a ne kraj sam po sebi. Važni su rezultati. Međutim, jedini rezultat koji vidimo je pad konkurentnosti i životnog standarda za većinu građana, dok oni koji su odgovorni za takvo stanje imaju po nekoliko kuća, automobila i debele bankovne račune izvan BiH.

Konkurentnost koja je upravo sada potrebna Bosni i Hercegovini je konkurentnost među parlamentarcima da se usvoje pravi zakoni, tako da BiH ponovo može početi privlačiti investicije, otvarati nova radna mjesta i unaprijediti životni standard.

Pretpostavljam da će oni to uraditi samo ukoliko se plaše da bi mogli izgubiti svoje pozicije, a građani ove zemlje mogu nešto učiniti, nešto upravo u svezi s tim pitanjem. I to ne samo glasujući na izborima u listopadu, nego bombardirajući

parlamentarce i šefove stranaka zahtjevima da riješe probleme umjesto što krivnju pokušavaju prebaciti na druge.

Hvala.